

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Yirmi ikinci Birleşim

2 . 3 . 1961 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	456	çim Komisyonu Başkanlığı tezkeresi	
2. — Gelen kâğıtlar	456	(3/43)	457
3. — Yoklama	456	5. — Seçim	457
4. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	456	1. — Seçim Komisyonu açık üyeliğine	
1. — Kızıloğlu Muharrem İhsan'ın Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığından istifa ettiğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/40)	456	Tönük Vecihi'nin seçilmesi	457 : 458, 464
2. — Vazife ile yurt dışına giden Bayındırlık Bakanı Gökdoğan Mukbil'in avdetine kadar kendisine, Ulaştırma Bakanı Mersinli Orhan'ın vekillik edeceğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/41)	456	6. — Görüşülen işler	458
3. — Özdilek Fahri'nin Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığına, Ulay Sıtkı'nın Devlet Bakanlığına, Çalışma Bakanı Tahtakılıç Ahmet'in Millî Eğitim Bakanlığına ve Talas Cahit'in de Çalışma Bakanlığına tâyin edildiklerine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/42)	456 : 457	1. — Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında kanun tasarısına dair Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/5)	458 : 464, 464 : 473
4. — Kuran Alp'in Seçim Kanunu Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair Seçim Komisyonu Başkanlığı tezkeresi		2. — Çiftçi mallarının korunması hakkındaki 4081 sayılı Kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Tarım ve İçişleri komisyonları raporları (1/53)	473
		7. — Sorular ve cevaplar	473
		a) Yazılı soru ve cevabı	473
		1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Üstün Feridun'un, Toprak Mahsulleri Ofisinin ekmeçlik hububat mevcudu ve buğday ithali için yapılan anlaşmalar hakkındaki sorusuna Ticaret Bakanı Baydur Mehmet'in yazılı cevabı (7/3)	473 : 475

1. — TUTANAK ÖZETİ

Yoklama yapıldı.

Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi okundu, kabul olundu.

Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması,

Sivas halkından ölü İsmail Şekeroğlu'nun eşi Şefika Şekeroğlu'na vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması ve

Bir kısım vergi cezaları ile gecikme zamları-

nın tecil ve tasfiyesi haklarındaki kanun tasarıları kabul olundu.

2 Mart 1961 Perşembe günü saat 14,30 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili

Akadlı Lâtifi

Kâtip

Kitapçı Şahap

Kâtip

Çini Rifat

2. — GELEN KAĞITLAR

1. — Çiftçi mallarının korunması hakkındaki 4081 sayılı Kanuna üç geçici madde eklenme-

sine dair kanun tasarısı ve Tarım ve İçişleri komisyonları raporları (1/53) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Orbay Kâzım

KÂTIPLER — Ekşi Oktay, Çini Rifat

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yeter sayı vardır, birleşimi açıyorum.

4. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Kızıoğlu Muharrem İhsan'ın Devlet Başkanlığı ve Başbakan Yardımcılığından istifa ettiğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/40)

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Muharrem İhsan Kızıoğlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığından istifa etmiş ve istifası kabul edilmiştir.

Devlet Başkanı ve Başbakan Org.

Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

2. — Vazife ile yurt dışına giden Bayındırlık Bakanı Gökdoğan Mukbil'in avdetine kadar kendisine Ulaştırma Bakanı Mersinli Orhan'ın vekil-

lik edeceğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/41)

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Vazife ile yurt dışına giden Bayındırlık Bakanı Mukbil Gökdoğan'ın avdetine kadar kendisine, Ulaştırma Bakanı Orhan Mersinli'nin vekillik etmesi uygun görülmüştür.

Devlet Başkanı ve Başbakan Org.

Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

3. — Özdilek Fahri'nin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına, Ulay Sıtkı'nın Devlet

Bakanlığına, Çalışma Bakanı Tahtakılıç Ahmet'in Millî Eğitim Bakanlığına ve Talas Cahit'in de Çalışma Bakanlığına tâyin edildiklerine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi (3/12)

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Millî Birlik Komitesi üyelerinden Fahri Özdi-
lek'in Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı-
na, Sıtkı Ulay'ın Devlet Bakanlığına, Çalışma
Bakanı Ahmet Tahtakılıç'ın Millî Eğitim Bakan-
lığına ve Cahit Talas'ın Çalışma Bakanlığına tâ-
yinleri uygun görülmüştür.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.
Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

4. — *Kuran Alp'in Seçim Komisyonu üyeli-
ğinden çekildiğine dair Komisyon Başkanlığı tez-
keresi (3/43)*

6.2.1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığı Yüksek Katına

Komisyonumuz üyelerinden Sayın Alp Kuran,
28.2.1961 günü Komisyonumuzdan istifa etti-
ğini bildirmiştir.

Yerine bir üye seçilmesine müsaadelerinizi
saygılarımla arz ederim.

Seçim Komisyonu Başkanı
İnan Şefik

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

5. — SEÇİM

1. — *Seçim Kanunu Komisyonu açık üyeliği-
ne Tönük Vecihi'nin seçilmesi*

BAŞKAN — 157 numaralı Kanunun 29 neu
maddesine göre, Anayasa Komisyonu ile Seçim
Kanunu Komisyonu üyeleri gizli oyla seçilir.

Şimdi Seçim Komisyonunda açılmış olan üye-
liğe, Başkanlık Divaniyle Seçim Komisyonunun
üzerinde birleştiği bir sayın üyeyi aday olarak
arz ediyoruz : Sayın Tönük Vecihi.

Bu sayın üye, Seçim Kanunu tasarısının ça-
lışmasında evvelece beraber bulunmuştur. Yük-
sek Kurulunuza gösterilecek başka aday varsa
lûtfen isimlerinin bildirilmesini rica ederim.

(Sırrı Atalay sesleri),

(Turhan Feyzioğlu sesleri).

BAŞKAN — Arz etmiş olduğum adaydan
başka Yüksek Kurulunuza iki aday ismi daha
söylenmiştir, birisi Sırrı Atalay, diğeri Turhan
Feyzioğlu'dur.

ATALAY SIRRI — Feragat ediyorum.

FEYZİOĞLU TURHAN — Ben de feragat
ediyorum.

BİLGE NECİP — Arkadaşlar; Seçim Kanu-
nu Komisyonunuz üyelerinden Şahap Kitapçı ar-
kadaşımız, bildiğiniz üzere, Başkanlık Divanına
seçilmiş bulunuyor. Binaenaleyh onun da Seçim
Komisyonunda vazifeye devam etmesinin uygun
olup olmayacağı düşünülebilir, ki ben uygun ol-
mayacağı kanaatindeyim. Şimdi komisyona ye-
ni bir üye seçimi mevzuubahs olurken bu arka-

daşımızın durumunun da nazarı itibara alınması
ve onun yerine de bir üyenin seçilmesi uygun ola-
caktır. Her iki seçimin aynı zamanda yapılması
daha doğru olur ve bu suretle vakit de kazanmış
oluruz.

BAŞKAN — Sayın Cemil Sait Barlas.

BARLAS CEMİL SAİT — Efendim, öğren-
diğime göre Seçim Kanunu ve diğer 3 kanun bit-
miş ve matbaaya verilmiştir. Artık bından son-
ra seçilen üye veya üyelerin Seçim Kanunu Ko-
misyonundaki çalışmalara ne gibi bir tesiri ola-
caktır? Lûtfen Sayın Şefik İnan bu hususta bizi
aydınlatsın, ondan sonra seçime geçelim. Yoksa
boş yere vakit kaybetmiş oluruz.

BAŞKAN — Lûtfen beyanatınızı kısaca tek-
rar etmeniz imkânı var mı?

BARLAS CEMİL SAİT — Seçim Kurulu
vazifesini bitirmiş durumdadır. Müzakere ede-
ceği bir mevzu da kalmamıştır. Kendisine mev-
du işleri bitirmiş, metni matbaaya vermiş, ba-
sılmış veya basılmak üzeredir.

Bu vaziyet karşısında komisyonun ne vazifesi kalacaktır? Kâfi derecede de üyesi bulun-
maktadır. Yeni seçilecek üyelerin seçimi, ko-
misyona katılması ile ne fayda olacaktır? Ben
bir faydası olmayacağına kaanım. Bunu arz
etmek istedim.

BAŞKAN — Bugüne kadar, Seçim Komis-
yonundan gelen raporları yüksek bilgilerinize
sunduk. Gündemde şu tasarı vardır: Anaya-

sanmı halkoyuna sunulması hakkındaki kanun tasarısı. Bundan başka, Başkanlık Divanına Seçim Kanunu Komisyonunun bitirdiği raporların Heyetinize sunulması için de hiçbir bilgi verilmemiştir.

BAŞER ADNAN — Ben, Seçim Kanununu hazırlayan Komisyondan istifa eden sayın üyenin, Yüksek Başkanlığa verdiği istifa dilekcesinin de açıklanmasını rica ediyorum. -

BAŞKAN — Komisyondan istifasını isteyen sayın üye, Başkanlık Divanına istifasının gerekçesini bildiren ayrıca bir yazı sunmuş değildir. Seçim Komisyonu Başkanlığına hitaben Seçim Kanunu Komisyonuna istifasını sunmuştur. Burada şimdi okunan yazı, yalnız Seçim Kanunu Komisyonunun, yüksek bilgileri-

nize arz edilmek üzere bize yazmış olduğu yazıdır.

Şu vaziyete göre aday olarak yalnız Sayın Tönük Vecihi arkadaşımız kalıyor.

Şimdi seçime geçeceğiz. Evvelâ, oyları ayıracak olan heyeti kur'a ile çekilen adları okuyoruz :

İnan Rauf

Ekitler Şükûfe

Kuley Muin

Bu arkadaşlar oyları ayıracaklardır.

Oyların toplanmasına hangi harften başlanacağını tesbit için kur'a çekiyoruz : K.

(K harfinden başlanarak oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oylarını kullanmayan arkadaşlar lütfen kullansınlar efendim... Oylama bitmiştir. Gündeme geçiyoruz.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında kanun tasarısına dair Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/5) (1)*

BAŞKAN — Tümü üzerinde söz isteyenler... Cemil Sait Barlas, Selek Hulûsi.

Buyurun Sayın Cemil Sait

BARLAS CEMİL SAİT — Efendim, Muhterem Heyeti işgal etmemeyi topluluk hayatına girdiğimden beri bir vazife bilirim. Bu seferki konuşmam bu vazifenin içine girmiyor. Çünkü böyle tarihî bir hâdise dolayısıyla muhalefet sebebini açıklayıp zabıtlara geçmesini bir vatanş vazifesi telâkki etmekteyim.

Muhterem arkadaşlar; 27 Mayıs İhtilâli oldu. Bu ihtilâlden sonra 3 ay zârfında seçime gitmek üzere olan İhtilâl İdaresinin görüşü, İstanbul Üniversitesi İlim Heyetini dinledikten sonra değişti. İlim Heyeti bir Anayasa tasarısı hazırladı. Kurucu Meclis tasarıda olmasa idi, Anayasa tasarısı ile Referandumla gidilmesi ve bunun üzerine kurulacak Meclis seçimleri bir prosödür olurdu. Halbuki bilindiği gibi, içinde yaşadığımız uzun idare boyunca, Anayasa tasarısını hazırladıktan sonra bu Kurucu Meclis toplandığına göre icabederdi ki daha evvel Anayasa tasarısı gelsin. Anayasa, referandumu dai-

mî bir müessese olarak kabul etmiyor, belli hâdiselerde milletin oyununa gitmeyi kabul ediyor. O halde Réferandumu; - Anayasa tasarısı henüz ortada yok - 157 sayılı Kanun hükmü gereğince kabul etmek zorundayız. Halbuki Temsilciler Meclisinin buna salâhiyeti yok. Referandum ne olacak?.

Anayasa metninde şöyle bir hüküm varsa şayet (Anayasanın tümü bir defaya mahsus referandum da kabul edilir) denirse, bir dereceye kadar, kitabın dediği olsun diye, mazur görülebilir. Fakat esasen ilâhi bir kanun olmıyan, tıpkı diğer kanunlar gibi Devlet hayatının icabına göre zaman zaman değişmesi iktiza eden, hattâ 24 saat sonra dahi değişmesi mümkün olan bir hâdise karşısında işi referandumla sevk etmek zorunda mıyız, değil miyiz bilmiyoruz arkadaşlar.

Bâzılarında garip bir nazariye var : İhtilâl olmuş, bunu jüstifiye etmek için Anayasayı millet oyuna sunmak lâzım. Ben Hukuk Fakültesinden çıkalı, doktora yapalı yıllar geçti... Değişmeyen ezeli ve ebedî bir kaide vardır : İhtilâl, muvaffak olanın emrini dikte ettiğimiz müddetçe meşrudur, onun dediği yollardan geçmek suretiyle meriyete girer. Binaenaleyh, Türkiye gibi, bir ihtilâlden sonra halen tesbit edeceği Seçim Kanununun yolunu bilmeyen, bulamıyan, yani yolunu tesbite uğraşan bir rejimde yaşadığımız anda bu referandumumuzun memlekete sağlıcağı faydaya benim aklım ermedi. Bu bakımdan,

(1) 30 S. Sayılı basmayarı tutanağın sonundadır.

kürsüden inerken son olarak Yüksek Huzurunuzda referandumun muallâkta duran bir vaziyet olduğunu arz etmek isterim.

Anayasa Kanunu Komisyonundan da rica ediyorum; referandum gibi halk iradesinin bir tezahürü olan bir müessesenin daha ziyade İsviçre gibi küçük memleketlerde kabili tatbik olduğunu müşterek Anayasadaki her hangi bir değişikliği hemen referanduma sunmasınlar. Bu sistemi kullanırken çok dikkat etmek lâzımdır. Sonra referandum, memleket için bir teminat değildir. Bildiğiniz gibi 3 ncü Napolyon 1863 te bu referandum müessesesini kullanmıştır. Neticesi hepimizce malûm. Demek istediğim, referandum bir yol ve bir teminat değildir Türkiye için..

Yukarda arz ettiğim sebeplere binaen ben bu hususta, bir tesiri olmayacağına inanmakla beraber müspet oy kullanamayacağım. Bunu Yüksek Huzurunuzda arz ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Hazer Mehmet.

HAZER MEHMET — Muhterem arkadaşlar, bu kanun tasarısının ihtiva ettiği hükümleri, bâzı tereddütleri mucibolduğu için, bâzı noktalarının aydınlanması için huzurunuzu işgal etmiş bulunmaktayım.

Referandum meselesinin Anayasa, maddelerinde yer aldığını görmedim. 157 sayılı Kanunun bir maddesinin hükmüne göre zannediyorum, sadece bu kanun hükmü yerine getirilsin için referanduma gidiliyor.

Esasen Referandumun mahiyeti, yapılma tarzı kaydıyla değil de ön hazırlıklarının yapılması, seçimlerin bir an evvel yapılması için komisyon bu tasarımı getirmiştir. Tasarı şayet izah edilmiş olsa idi tereddütler zâil olurdu. İzah edilmediği için tereddütlerimiz vardır.

Tasarının bir maddesinde şöyle bir hüküm vardır : (Anayasanın halkoyuna sunulması ve bununla ilgili işlemler seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında, kanuna göre kurulan seçim kurullarınca yürütülür.)

Muhterem arkadaşlar istikbalde kabul edilecek bir kanuna bu tasarıyla bir ad konmaktadır. Evvelâ bu adın, o müzakerelerde aynı ile kabul edilip edilmeyeceği şimdiden bilinemez, bu bir.

İkincisi; Seçim Kanunu Komisyonunun hazırladığı seçime ait tasarıda derpiş olunan kütük; aslında istimrar ifade eden, daimî olan bir

seçmen kütüğü mahiyetinde değil, bir liste mahiyetindedir. Binaenaleyh seçimlere ait tasarının Mecliste konuşulması sırasında bunlara kütük değil de liste adı verilmesi ihtimali de vardır.

Sonra, temel hakların başka bir unvanla, başka ad altında ve başka bir istikametten çıkması da muhtemeldir. Bu itibarla âtîf yapılan bu kanuna hiç olmazsa daha umumi bir tâbirle (seçimlere mütaallik veya seçim hakkında kanun) filân demek daha uygun olur kanaatindeyim. Böyle olmadığı takdirde Meclis, şimdiden mahiyeti, maksadı, unvanı belli olmayan bir kanuna ad koymuş olacaktır. Böyle bir hareket kütükler hakkındaki müzakerelere şimdiden bir sınır koymuş olmak mânâsında görülebilir. Bu itibarla komisyon, 3 ncü maddede arz ettiğim gibi, kanunun adını «Seçimlere mütaallik Kanun» gibi daha umumi, ileride alacağı ad ne olursa olsun, bu maksadı ifade eden bir kayıtla değiştirmek lâzımdır.

Bu tasarının 8 ncü maddesinde Yüksek Seçim Kurulundan bahsedilmekte ve bu Referandum Kanununun uygulanması için de bir izahname yapılması Yüksek Seçim Kuruluna vazife olarak verilmektedir. Yüksek Seçim kurullarının izahname yapması kendi salâhiyetlerine taallük eden işlerden ise kanunla bunu burada ifade etmeye lüzum yoktur. Bunu mevzuatta yer almış, tâmim, izahname, nizamname isimleri ile ifade etmek lâzımdır. Aksi halde kazai salâhiyeti haiz ve seçimlerin umumi idaresini tedvir ile vazifeli Yüksek Seçim Kuruluna ihtiyaç duymadığı bir husus, izahname yapmak zarureti tahmil edilmiş olacaktır. Bu itibarla sekizinci maddede, (Kanunun uygulanması ile ilgili bir izahnamenin Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenmesi) denilmektedir ki bu, kanunun hududu dışına çıkar ve izaha yol açar.

Bugün mevzuatımıza giren hususlar kâfi derecede sarahati haizdir, öyle bir izahnameye ihtiyaç yoktur. İzahname için kanuna ayrıca hüküm koymaya lüzum yoktur. Tatbikat da bu hususa fazla müsait değildir. Komisyonun, arz ettiğim hususlarda izahat vererek tereddütleri izale etmesini beklemekteyiz. Şimdilik mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Selek.

SELEK HULÜSİ — Muhterem arkadaşlar,

daha evvel tevzi edilen gelen kâğıtlarda ve gündemde açıkça Seçim Kanunu Komisyon raporu dendiği için, bugün müzakere için değil, geçici Anayasamıza göre Seçim Komisyonunun mütat zamanlardaki Meclise verildiği raporun kıraati zannetmiştik. Görüyoruz ki, raporun sadece okunması gündeme geçmiş olmasına rağmen biz o rapor müzakeresine başlamış bulunuyoruz. Bu suretle gündeme aykırı ve usule uygun olmayan bir müzakere yapılmaktadır.

Bu mevzu üzerinde durmadan esasa girmek lâzımgelirse kanunun tümü hakkında kanaatim şu : Anayasamın halk oyuna sunulması hakkında bir kanun çıkarılmaya lüzum yoktur. Çünkü geçici Anayasa bu hususu âmir hükümlerle tesbit etmiş bulunmaktadır. Olsa olsa Anayasamın halk oyuna sunulması usulü hakkında bir kanun olmak lâzımgelir.

Ayrıca kanun çok aceleyle getirilmiştir. Bir kere pek çok boşluğu muhtevîdir. Evvelâ Anayasamın halk oyuna sunulması sırasında halkın Anayasaya itiliminin ne şekilde sağlanacağı hakkında hiçbir hüküm sevk edilmemiştir. Türkiye'nin çok dağınık vilâyetlerden terekübettiği düşünülerek bu hususta katî hükümlerin tesbit edilmiş olması lâzımdır. Belediyeler tarafından mı, gazeteler tarafından mı, tellâllar tarafından mı ilân edilecektir? Bunu bir usul hafinde tesbit etmeliydi.

Arkadaşlar, her hangi bir hususun halk oyuna arzı meselesi vatandaşlık icabıdır. İtalya, İsviyre, Fransa gibi memleketlerde Anayasaya taallük eden kanun hükümleri halk oyuna sunulduğu zaman reyeye iştirak etmek, her vatandaş için mecburi bir mahiyet taşımaktadır. Bizde olduğu gibi yalnız «evet» veya «hayır» gibi kelimelere ehemmiyet vermek kâfi gelmiyor. Modern anayasalarda 4 senede bir milletvekili seçimi için oy kullanmak, bizde olduğu gibi ihtiyari değildir, mecburi bir vatandaşlık vazifesi olarak yer almaktadır. Bu bir Anayasa meselesidir, müteferri bir kanun meselesi değildir, ihtiyarilik durumu yoktur.

Hazer arkadaşımızın söyledikleri gibi, ortada böyle bir kanun yoktur. Yalnız kanunun üçüncü maddesi; halk oyuna sunulacak ilgili işlerin, seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütüklerinden bahseder. Beşinci maddesi ise seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında

ve malî hükümleri ihtiva eder, seçim öncesi işleri, seçim günü işleri ve seçim sonu işlerine mütâalliktir.

Halbuki ortada teklif edilmiş, müzakere edilmiş bir kanun olmadığı gibi ona böyle bir isim verilmiş de değildir. İlerde seçim kütükleri hakkında gelecek bir kanun için böyle bir şeyi şimdiden kabul etmenin mânası yoktur.

Aslında, ileriye ait müteferri bir kanun ile referandum yapılmaz. Bu büyük bir hatadır. Zannediyorum ki, komisyonun bu işte acele etmesinin tek sebebi şudur. Anayasa hazırlanmıştır, matbaaya verilmiştir, bir an evvel kanunlaşması millete istenen bir şeydir, vakit geçirilmeden referandumun yapılmış olması lâzımdır. Seçmen kütükleri ve diğer şeylerin de beraber olması lâzımgeldiğine, bunlar da hazırlanmış olduğuna göre, müsaade etselerde bütün bunlar birlikte Anayasamın kabulünden evvel veya mütaakiben yapılsa. Binaenaleyh, bu kanunun vaktinden evvel ve usule aykırı bir şekilde müzakereye konmuş olması doğru değildir. Bir taksir ile bu mevzu-daki fikrimi arz ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Güneş Turan.

GÜNEŞ TURAN — Muhterem arkadaşlarım, Cemil Sait Barlas arkadaşımız referandum konusunda bazı endişeler beyan ettiler. Bendeniz böyle bir kanunun Yüksek Huzurunuzda gelmesinden duyduğum sevinci saklamıyarak Türkiye'nin artık normal bir rejime girmiş olmasından duyduğum memnuniyeti izhar ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Cemil Sait arkadaşımızın referandum konusundaki şüphe ve endişeleri bakımından, Türkiye'nin yeni anayasasının referandumuna sunulmadaki isabeti cevaben arz etmeme müsaade buyurmanızı rica etmeye mecbur kaldım.

Muhterem arkadaşlarım, şüphesiz bir Anayasamın tekemmül etmesi için behemehal referandum yoluna müraعات şart değildir. Türkiye'de Anayasamın kabulü ve tadili için bu anayasa bir takım hükümleri ihtiva ediyor. Birçok memleketlerde yalnız kanunlar için değil, anayasalar için, anayasaların tekemmülü için referandum usulü kabul edilmiş bulunuyor. Barlas arkadaşımızın beyanlarında beni bilhassa endişeye düşüren, yeni Türk Anayasamın referandumuna sunulmasını üçüncü Napoleon zamanındaki referandumla benzetmeleridir. Bu Fransa'da yapıldı, fakat o dik-

tatörlüğü perçinlemek içindi ve referandumdan ziyade bir plebisitti.

Yeni Türk Anayasasının referandumuna sunulmasının sebebi, 27 Mayıs'tan sonra iş başına gelmiş olan Kurucu Meclisin yapmış olduğu Anayasaya takaddüm eden muameleyi meşrulaştırmak değildir. Her şeyden evvel kabul edilmelidir ki, Millî Birlik İdaresinin ve Kurucu Meclisin ve halen iş başında bulunanların iş başına gelmesini meşru kılan husus eski düşük idarenin sarahatle gayrimeşru olması olmuştur. O gayrimeşru idarenin yerine geçen bir idarenin meşru olduğunu kabul etmek lâzım değil, hattâ şarttır. İhtilâl organlarını; referandumu nev'ama millet'in oyuna sunması asla ve kat'â kendi meşruiyetini tescil mânâsına alınamaz.

Yüksek Heyetiniz ve Millî Birlik İdaresinin bizihi mevcudiyeti kendi kendisine kifayet eder, ayrıca bir tasarrufa ihtiyacı olduğu kanaatinde değilim.

O halde neden Türkiye Anayasasını referandumuna sunuyor? Birçok memleketlerde olduğu vechile bizim yeni Anayasamız, halk oyuncağı olarak tekevvün edecektir.

Muhterem arkadaşlar, yeni Anayasada yer alan müesseseler, bu memlekette siyasi partilerin, bu memleketin mücadelesini yapmasını seven tarafsızların, münevver insanların, genç insanların senelerden beri peşine koştukları dâvalardır. Yeni Anayasa bu müesseseleri ihtiva etmektedir. Lütfetsinler Cemil Sait Barlas arkadaşımız, yeni kabul edilen bu müesseseleri, Türk vatandaşlarının senelerden beri mücadele ettiği müesseseler olarak bizzat kendisi referandumla tecelli edecek reyleriyle ilân etsinler. Lütfetsinler, bu kabul müesseseyi kabul etmek şerefi büyük ölçüde Kurucu Meclise aid olmak üzere Türk vatandaşları da teker teker, yegân yegân sandık başında, yeni müesseseler kurmanın şerefini bizimle beraber paylaşsınlar!

Binaenaleyh hepimiz arzu ediyoruz ki, şimdi huzurunuzda müzakere edilmekte olan kanun ile Türkiye'de referandum, bundan böyle muvazeneli ve medenî olacağını ümidettiğimiz ve inandığımız siyasi hayatın başlangıcını ifade etsin. Bu bakımdan referandum ne yeni bir meşruiyet yoludur ne de bir esas teşkilât kanunu tekniğidir. Topyekûn Türk Milletinin buhranlı günlerden sonra varmış olduğu yeni ve normal

idareye geçmiş olmasının başlangıç noktasıdır. İşin siyasi ve hukuki mahiyeti böyle görülmelidir.

Kanuna yöneltilen bazı teknik tenkidlere gelince : Arkadaşlarım, bu memlekette bir Seçim Kanunu yapılacaktır. Hiçbir zaman «Bir Seçim Kanunu olmayacaktır» diye düşünmek doğru kabul edilemez. Bu düşünce hatalıdır. Komisyon da olsa, hükümleri ne olursa olsun yapılacağı muhakkak olan Seçim Kanununda bazı hususları tahdidî şekilde buraya yazmış olduğu için, tenkid edilecektir. Kanunda; (Referandumla Türkiye'de seçimleri tanzim eden kanun hükmü tatbik edilir) dendiği zaman bu kanunun tazyığı altında o kanunun müzakeresini yapmak zaruri olacaktır.

Bir misal zikredeyim :

Bir kanun, mevcut bir Seçim Kanununa atıf yapsa, o Seçim Kanunu da yeni bir tadile uğrasa «İkisi arasında tatbik olunan hükümlerde, referandum yapmış olan kanun, ikinci Seçim Kanununa atıf yaptığı için cari olmayacaktır» diye bir kaide yoktur. Burada, seçim mevzuu yapılacak bir kanunda ne gibi hükümlerin konulacağı ve referandum neticesinde hangi hükümlerin tatbik edileceği ifade olunabilir.

Muhterem arkadaşlarım, bu kanunun müzakeresini yapması, Kurucu Meclisin esas vazifelerine bir başlangıç telâkki edildi. Bundan sonra süratle Seçim Kanunu, onu mütaakıp muhtemelen Anayasa tasarısı huzurunuzda gelecektir. Ondandan sonra da tekrar seçim ameliyeleri Kanunu dışında, Anayasayı kabul etmek suretiyle ihdas buyuracağımız Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun ayrı ayrı seçimlerine taallük eden kanunlar gelecektir.

Zamanımız mahduttur. Mümkün olduğu kadar bu kanunları çabuk bitirmek mecburiyetindeyiz. Referandum Kanununun şimdi huzurunuzda müzakere ve kabulü. Türk vatandaşına, seçimlere çözülmeyen bir şekilde bağlı olan, bir bayram sevinci ile seçime giden Türk Milletine bu bayram gününün yakın olduğunu müjdeliyecektir.

Lütfediniz, biran evvel bu müjdeli kanunu müzakere ve kabul buyurunuz.

BAŞKAN — Sayın Kuran Alp.

KURAN ALP — Turhan Bey benim söyleyeceklerimi ifade etti. Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Cemil Sait Barlas.

BARLAS CEMİL SAİT — Efendim, muhterem arkadaşım tarafından adım kürsüde ifade edilmemiş olsaydı Yüksek Huzurlarımızı işgal etmiyecektim. Bununla beraber bâzı hususları açıklamak imkânını bulmuş olacağımdan kendisine bilhassa teşekkür ederim.

Ben millet oy vermemiş, şimdi oy vermek şerefi verilmiş, oy vermekle bayram yapacaktım şeklinde edebiyat yapmadım. Arkamızda bıraktığımız 14 Mayıs, bugün çok ağır bir vazifemiz olduğunu gösterdi. Bunun acısını hâlâ çekmekteyiz. İster referandum, ister seçime mütaallik olsun, her hususu vicdanımızın emrettiği şekilde konuşmak ve hiçbir kayda bağlı olmadan burada söylemek vazifemizdir.

1950 yılından bugün 50 yıl gerideyiz. Bunu şerefle, bayramla kaşe etmiyorum.

Aradaşlar, ben, 3 ncü Napolyon'dan misal getirirken, bugünkü iktidarın, Millî Birlik Hükümetinin de böyle bir yol arıyacağından bahsetmedim. Yalnız, referandum diktatörlere yol açar; dedim. Buna Almanya'dan misal arz etmek mecburiyetinde kaldım, çünkü Hitler referandum yoluyla führer olmuştu.

Önümüzdeki hâdiselerin bize neler getireceği bilinemez. Eğer bir defaya mahsus ise mesele yok, fakat, Anayasa henüz ortada yoktur. Bu referandum müessesesini daimî mi kabul ediyoruz, bilmiyorum. («57 sayılı Kanuna göre» sesleri) Muhterem arkadaşım oturdukları yerde bunu söylüyorlar. Lütfen bana yeni Anayasa tasarisını gösterebilirler; onda bir referanduma ait hüküm varsa, o vakit bir şey demem.

Siz, benden çok daha gençsiniz o acı günleri benim kadar çekmediniz, onun için duymazsınız.

Şimdi arkadaşlar, referandum müessesesi küçük milletler için, % 90 ı okuyup yazma bilen milletler için kabili tatbik olan bir müessesedir. Kurucu Meclis olmasaydı referanduma gidilebilirdi. Şimdi, Kurucu Meclis Anayasayı kabul etti; bu Anayasa referanduma arz edildi; millet reddederse ne olacak? (Gürültüler, «yeni yapılacak» sesleri)

Benim dediğim kabul edilmeyecek, bilmiyorum. Ben bunları Yüksek Huzurunuzda söylüyorum ki, bir vesikâi tarihiye olarak zapta geçsin.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu Turhan.

FEYZİOĞLU TURHAN — Arkadaşlarım, beni huzurunuzda gelmeye sevk eden sebep Sayın Barlas arkadaşımızın bâzı beyanlarıdır.

Barlas geçen devrede çok çile çekmiş bir mücadele arkadaşımızdır. Kendisini Yozgad Hapishanesinde, Gaziantep seçim olaylarından dolayı tutuklu bulunduğu aylarda pek çok defa ziyaret etmişimdir. İstirabımı gördüm. Bir insan olarak ıstirabımı bu kürsüden dile getirmek hakkıdır. Fikirlerine hürmet ederim. Yalnız kendileri şu önümüze gelen metni dikkatle okumuş olsalardı, bu metnin ne maksatla hazırlandığını kavrarlardı Ortada bir müzakere ve münakaşa konusu olmazdı.

Gerçekten, sayın arkadaşım; 157 sayılı Kanunun halkoyu ile ilgili hükümlerini ve elimizdeki şu metnin 1 ncü maddesini dikkatle okumuş olsalardı, zannediyorum ki, bahis mevzuu olan referandumun, totaliter idarelerde uygulanan, totaliter bir dikta rejimi yaratmak ve onu alkışlatmak için kullanılan plebisitlerle hiçbir şekilde alâkası olmadığını, tamamen demokratik bir rejim kurmanın bahis mevzuu olduğunu kabul ederlerdi.

Arkadaşlar, bahis konusu olan haloyuna başvurma, yani referandum bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak bir referandumdur. Bu noktadan müsterih olsunlar.

Eğer halk Anayasayı reddederse, derhal tek dereceli seçimle yeni bir Temsilciler Meclisi seçilecektir. O vakte kadar partiler kurulmuş, seçmen kütükleri hazırlanabilmiş ve şartlar tamamlanmış olacağından seçimle teşekkül etmiş bir Temsilciler Meclisi bizim heyetimizin yerine kaim olabilecektir. Ve bu meclis yeni Anayasayı yapacaktır. Seçimle gelmiş meclisin yaptığı bu Anayasa, artık halkoyuna sunulmadan ve geciktirilmeden yürürlüğe girecek ve Türk milletinin Anayasası olacaktır.

Millî Birlik Komitesinin, bu memleketin zinde, siyasî ve içtimâî kuvvetlerini iş birliğine davet etmesi eldeki zamanın çok kısa olması, yeni partilerin henüz kurulmamış bulunması, seçmen kütüklerinin kullanılmaması, hileli, hatalı 1957 kütükleri olması ve başka zaruretler, Meclisimizin tek dereceli seçimle teşekkülüne imkân vermemiştir. Zira, tek dereceli seçimle en az 4 veya 5 ay

sonra teşekkül edebilecek olan Heyetiniz, nihayet 15 gün içinde toplanmak ve Millî Birlik Komitesinin yanında memleketi demokratik rejime götürmek için, onun mesuliyet ve gayretlerine derhal ortak olmak zaruretinde idi. Bu Meclisten çıkacak bir Anayasanın, millî iradenin serbestçe tecellisi mahiyetini taşıyacak olan halkoyundan geçirilmeden «Türk Anayasasıdır» diye ilân edilmesi belki bir noksanlık teşkil ederdi. Halkoyu, Temsilciler Meclisi ve Millî Birlik Komitesi tarafından kabul edilecek Anayasanın Türk milleti tarafından kabul edilip edilmediğini bütün seçmenlere sormak mânasına gelen tamamiyle demokratik bir müessesedir.

Eğer vatandaşa tek bir cevap imkânı verilse ve başka bir şıkkı olmasaydı belki antidemokratik olabilirdi. Vatandaşa sorulacaktır. Bu Anayasayı istiyor musunuz, istemiyor musunuz? İstemediği takdirde, yeni Anayasayı yapmak üzere, yeni bir Temsilciler Meclisini dilediği şekilde seçecektir. Bu seçimin ne zaman yapılacağı sarıh olarak gösterilmiştir. 157 sayılı Kanunda halkoyuna sunulan Anayasa kabul edilmediği takdirde, yeni bir meclisin seçileceği açık olarak gösterilmiştir. Bu itibarla endişeyi mucip bir hal yoktur.

Önümüzdeki metne gelince : «Anayasanın, 157 sayılı Kanun gereğince halkoyuna sunulmasında bu kanun hükümleri uygulanır» demektir.

Bu kanun, bir defaya mahsus olmak üzere işliyecek bir kanundur. Referandumun, devamlı olarak mevzuatımızda yer alacak bir müessese haline gelmesi bahis konusu değildir.

Fransa'da demokratik bir referandum yapılmadı mı? 1946 da, aşırı solculardan sağcılara kadar bütün siyasî partilerin katıldığı en geniş müzakerelerle kabul edilmiş olan Anayasayı, referanduma arz etmediler mi? Bunu Fransız milleti reddettiği zaman yeni bir seçim yapılarak, ikinci bir Anayasa hazırlamadı mı? Hattâ bu ikinci Anayasa da referanduma arz edilmedi mi? Tamamen başka mahiyette olan; Hitler adı altında bir diktatörü devletin başında istiyor musunuz, istemiyor musunuz şeklindeki bir plebisiti referandum ile niçin karıştırıyoruz? Bu iki müessesenin birbiriyle fazla alakası yoktur. Eğer sadece referandum ile bir anayasa yapsaydık, yani İstanbul'da toplanmış bulunan bir ilim heyetinin ha-

zırladığı metni, bir Kurucu Meclisin tetkikinden geçirmeden doğrudan doğruya halkın oyuna sunsaydık; buna karşı ben de Cemil Sait Barlas arkadaşımınla birlikte derdim ki, bu müessese kâfi derecede demokratik değildir. İlim heyetinin hazırladığı metni şimdi Kurucu Meclis Anayasa Komisyonu incelemektedir. Çıkan tasarımı yine Yüksek Heyetiniz, Kurucu Meclis alenî olarak tetkik edecektir. Netice halk evet mi, hayır mı şeklinde umumi bir hüküm verecektir.

İlim Heyetinin metni bir Kurucu Meclisten geçmeden doğrudan doğruya halk oyuna sunulsa idi, denebilirdi ki, halk çoğunluğu bâzı maddelere muhalif olsa bile, heyeti umumiyesi ile bir an evvel bir Anayasaya kavuşmak için reyini «Evet» olarak kullanacaktır; kâfi derecede alenî müzakereler cereyan etmemiştir, vatandaş buna muttali olmamıştır, denilebilirdi. Böyle bir halkoyu kâfi derecede demokratik olmazdı. Ama burada mevzuubahsolan halkoyu böyle değil ki. Anayasa Yüksek Heyetinizce, alenî olarak müzakere edildikten ve siyasî partiler, gerek burada, gerek dışarda, bu husustaki fikirlerini açıkça belirttikten sonra ve vatandaş bu Anayasa hakkında en ince teferrüata kadar bilgi sahibi olduktan sonra Halkoyu'na sunulacaktır. Bu, Yüksek Heyetinizin hazırladığı Anayasanın kabule değer olup olmadığı hususunda son sözü millete bırakmak demektir. Son sözü millete bırakan böyle bir usule, antidemokratik demeye imkân yoktur arkadaşlar.

Millet Anayasayı reddederse, yeni bir Temsilciler Meclisi seçecek ve Anayasasını ona yaptıracaktır.

Halkoyu ile ilgili tasarının bir gün önce kanunlaşmasını istiyeyeğim. Niçin kanunlaşmasını istediğimi de arz edeyim.

Arkadaşlar, vaktimiz zannedebileceğimiz kadar geniş değildir. 1-2 gün sonra Seçim Kanununun müzakeresine başlayacağız. Seçim Kanunu kabul edildikten sonra kütük yazma faaliyetine başlanacaktır. Kütüklerin yazılması işine başlamadan önce yapılacak birtakım işler vardır. Heyetler seçilecek, krokiler yapılacak, v. s. Yapılan hesaplara göre bütün bu işler haftalarca, aylarca sürecektir. Elimizde kütüklerle ilgili bir kanun, referandumun ne suretle cereyan edeceğine dair bir kanun mevcut olmalıdır ki, Anayasa Kurucu Meclisçe kabul edildikten sonra, Devlet Reisi tarafından ilân olunur

olunmaz en kısa zamanda halkoyuna başvuru-
labilsin.

Ümit ediyoruz ve dua ediyoruz ki, Kurucu Meclis tarafından Anayasa kabul edildikten sonra her hangi bir gecikmeye mahal kalmadan İkinci Cumhuriyetin Anayasasına sahip olalım ve bir an önce, özlediğimiz normal demokratik rejime kavuşalım ve bizim yerimize millî iradenin tam mânasıyla serbest ve eşit tecellisi ile T. B. M. Meclisi kaim olsun.

Bizim vazifemiz, millî iradeden çıkmış bir Meclisi bir an önce işbaşına getirmektir arkadaşlar. Onun için acele edelim, gün kaybetmiyelim diyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar; Seçim Kanunu Komisyonu üyeliği için yapılan seçime ait Tasnif Komisyonu raporunu okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Temsilciler Meclisi Seçim Kanunu Komisyonu üyeliği için yapılan seçime 195 üye katılmış ve neticede Tönük Vecihi 182 oyla seçilmiştir.

Arz olunur.

Üye

M. Rauf Inan

Üye

Şükûfe Ekitler

Üye

Muın Küley

BAŞKAN — Güneş Turan.

GÜNEŞ TURAN — Muhterem arkadaşlarım; Fevziyoğlu arkadaşım benim söyleyeceğimin tamamını söylediler. Ben sadece iki hususu arz edeceğim. Almanya'da Hitler'in yaptıkları referandum değildir; onun adı plebisittir, bunun adı referandum'dur.

Bir başka noktaya temas etmek isterim. Bendeniz, seçimlerin bir bayram olmasından ve sevinç havası getirmesinden bahsettim. Barlas arkadaşım, bu artık edebiyat oldu, dedi.

Arkadaşlarım, 14 Mayıs 1950 de tecelli eden millî iradenin, (bendeniz bir partili sıfatı ile mensubolduğum partinin lehine ve aleyhine tecelli etmiş dahi olsa, arz edeceğim.) tarihimizde müstesna bir yeri vardır. O günü millî iradenin serbest tecellisi günü olarak ve bayram telâkki ediyoruz. Binaenaleyh 14 Mayıs Türk Milletinin tarihinde, muhalefet için de iktidar için de, bir felâket günü değil bir bayram günü olarak kabul edilmek lâzım gelir.

14 Mayıs'ta tecelli eden millî iradeyi kötüye

kullananlar bugün Yassıada'da hesap vermektedirler.

14 Mayıs'ı yaratanlar 14 Mayıs'ta tecelli eden millî irade ile muhalefette kalanlar bundan dolayı asla gücenmezler ve ancak buna sevinirler. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Aksoy Muammer.

AKSOY MUAMMER — Muhterem arkadaşlarım, sadece bir dakika konuşacağım :

Anayasamız üç kanunda yer almaktadır. 491 sayılı Kanun, 1 numaralı Kanun ve 157 sayılı Kanun. Bunların birbirlerini kaldırmıyan hükümleri bugün geçici Anayasa şeklinde muteberdir. Anayasa hakkında başka bir teklif nazarı itibara alınmaz. 157 sayılı Kanunun 39 nu maddesi; 157 sayılı Kanun, 1 numaralı Kanun ile 491 sayılı Kanunun değiştirilebilmesinin, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi üyelerinin üçte iki çoğunluğu ile mümkün olduğunu âmiridir. 157 sayılı Kanunda referandum hükmü bulunduğu göre bu münakaşalar yersizdir. Anayasada da hüküm vardır. Müzakereye devam edelim. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Emin Paksüt.

PAKSÜT EMİN — Çok değerli arkadaşlarım; kıymetli reylerinizle Anayasa'yı, ana tesisi hazırlamak üzere vazife verdiğiniz arkadaşlarınız adına bir ciheti açıklamaktan fayda ve zaruret mülâhaza edenlerdenim. Bu itibarla huzurunuzda bir iki dakika Anayasa Komisyonu adına konuşacağım.

Muhterem arkadaşım Cemil Sait Barlas sözlerinin arasında referandumun tehlikelerinden bahsederek, elinde Anayasa Komisyonunun hazırladığı metnin bulunmadığına, referandumun bir diktatörlüğe yol açacağına işaret ettiler. Yani burada, açıkça kıymetli reylerinizle vazife yapmakta olan Anayasa Komisyonunun anti-demokratik bir Anayasa tasarısını getirmesi ihtimalinin gayri varıdolabileceğini ima ettiler, yauluş anlamamışsam.

BARLAS CEMİL SAİT — Arkadaşlar söylediler.. O şekilde konuşmadım.

PAKSÜT EMİN (Devamlı) — Muhterem arkadaşlarım; Barlas arkadaşım ve biz, Yüksek Meclisiniz vazife görüyoruz. Barlas arkadaşım, 157 sayılı Kanuna göre vazife görecektir. Temsilciler Meclisi ve Kurucu Meclis çalışma halindedir. Binaenaleyh, Kurucu Meclisin aslî maksat

ve gayesine uygun çalışmalarda şüphesiz Anayasa Komisyonu da sizler gibi, bu kürsüde ettiği yemine sadık bir metinle huzurunuzda çıfaektir. Bundan emin olmanızı istirham ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Kurutluoğlu Sahir.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ KURUTLUOĞLU SAHİR — Muhterem arkadaşlar, komisyon adına söylenecek pek de söz kalmadığına kaaniim. Zira Turan Güneş ve Turhan Feyzioğlu arkadaşlarımız her hususu açıkladılar. Bendenizin birkaç noktaya temas etme müsaadenizi rica edeceğim.

Temsilciler Meclisinin sureti teşekkülü, 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasîye Kanununun bâzı hükümlerinin kaldırılması hakkındaki 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanuna ek 157 sayılı Kanunla mümkün olmuştur.

Muhterem Barlas arkadaşım referandum hakkındaki menfi fikirlerini söylemezden evvel 157 sayılı Kanunla vazife görmüş olduklarını hatırlamış olsalardı böyle bir teklifte bulunmazlardı. Kendilerinin burada bulunuş ve vazife görüşleri ne derece Anayasayı hazırlamak üzere ise, ümit ettiğimiz Anayasanın referandumuna arzı aynı derecede bu kanunun emrettiği bir hususun yerine getirilmesi olacaktır.

Nitekim 157 sayılı Kanunun 18 nci maddesi; Kurucu Meclisin başta gelen görevi, 5 nci ve 6 nci bölümlerdeki esaslara göre halkoyuna sunulacak yeni Anayasayı görüşüp kabul etmek ve Seçim Kanunu yapmaktır, hükmünü ihtiva eder.

32 nci maddesinde; (Anayasanın halkoyuna sunulması tarihi ve siyasî partilerin Anayasa konusundaki propaganda serbestliği kararını Millî Birlik Komitesi verir) hükmü vardır.

O halde bir Anayasa hükmü olarak 157 sayılı Kanunda yer almış bulunan bu âmir hükümler karşısında halkoyuna sunulması hususunda bir fikri Anayasa muvacehesinde şahsan olduğu kadar Komisyon adına da mümkün görmemekteyiz.

Bu noktaya böylece işaret ettikten sonra eğer tensip buyurulursa diğer teknik kısımlar hakkında arkadaşımız izahat verecektir. Aneak, kanunun bugün müzakere edilmemesi hususunda 3 ncü maddede yer almış bulunan Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütük-

leri hakkındaki Kanununa yapılan atfı ile ri sürmektedir. Atfı zaruri bulunan seçim kaidelerine taallük eyiyen bu mevzuda bizim hudutlarını kesin olarak tâyin etmiş olmanızda bir hata olmak ihtimali vardır, bunu hata olarak kabul etmek mümkündür. Zira «seçimlerin esasına taallük eden» şeklinde ifadesi de mümkün olabilirdi. Bunun bu kanunun bugün müzakere edilmemesine bir sebep teşkil etmeyeceği kanaatindeyim. Bu itibarla bu kadar hizmetler boşa gitmesin; atfın daha yumuşak bir ifade ile maddenin görüşülmesi sırasında yazılması mümkün olabileceğine göre, kanunun müzakeresine devam buyurulması hususunu istirham edeceğim. Lütfen bunu müzakere edip kabul edelim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Yok.

Bir önerge vardır; konuşulmakta olan kanunun Anayasa müzakere edildikten sonra getirilmesi hakkındadır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

«Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında Kanun» müzakeresinin «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanun» teklifinden sonra müzakeresini arz ve teklif ederiz.

Neemi Akçasu

Hulûsi Seleğ

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiş, önerge reddedilmiştir.

Maddelere geçilmesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında Kanun

MADDE 1. — Anayasanın, 157 sayılı Kanun gereğince halkoyuna sunulmasında bu kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Seçme yeterliği bulunan her vatandaş, seçmen kütüğüne kayıtlı olmak şartıyla halkoyuna katılır.

Anayasayı kabul eden seçmen üzerinde (EVET), kabul etmeyen seçmen üzerinde (HAYIR) yazılı puslayı kullanmak suretiyle oyunu verir.

BAŞKAN — Madde hakkında buyurun Ulutaş İsmail.

ULUTAŞ İSMAİL — Efendim, halkoyuna sunulacak bu Anayasa acaba halka nasıl duyurulabilecektir? Maddede bu hususta bir şey yok. Birtakım menfi propagandalar tesiriyle ve halkın kafasına bâzı şeyler sokmak suretiyle Anayasa referandum neticesi reddedilirse ne olacak? Menfi propagandaları önlemek ve Anayasa hakkında halka malûmat vermek Anayasayı halka duyurmak için buraya daha teferruatlı bir hüküm koymak doğru olmaz mı?

Bu hususun burada teferruatlı olarak belirtilmesi lâzımdır. Zira bizim memleketimizde vatandaş her hangi bir şeyi eline alıp okumakla anlayamaz, kendisine nasıl anlatılırsa, nasıl empoze edilirse o şekilde anlar. Bu bence nâhoş hâdiselere sebebiyet verebilir. Burada daha vuzuh verici bir ifade kullanılmasının icabettiği kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖDÜL ÂTIF — Sayın Ulutaş arkadaşımız halk oyuna sunulacak Anayasanın ne suretle ilân edileceğini sormaktadır. Halk efkârının nasıl aydınlanacağını ifade buyurdular. Kanunun gelecek maddelerinde, seçimlerde siyasî partilerin radyoda yapacakları propaganda hükümleri de dâhil olmak üzere, seçimde kabul edilecek esasların, Anayasanın da kabulü hakkında da tatbik edilecektir. Siyasî teşekküllerin görüşü bu suretle belli olacaktır.

Neşir keyfiyetine gelince; muhterem arkadaşlarım, kanunların ve nizamnamelerin sureti neşri ve ilânı, 1322 sayılı Kanunun 11 nci maddesine göre, şehir, kasaba ve köylerde neşir suretiyle ilân edilecektir. Mûtaad vasıtalarla neşir suretiyle halkın ıtılama sunulacağı açıkça kaydedilmiştir. Bu hüküm cereyan edecektir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı, efendim? Buyurun Akçasu Necmi.

AKÇASU NECMİ — Muhterem arkadaşlarım, komisyonun Sayın Sözcüsü, halk oyuna sunulacak olan Anayasa tasarısı hakkında halkın malûmat sahibi olması yolunda 1322 sayılı Kanuna atif yapmıştır. 1322 sayılı Kanuna atif yapmak hukukan imkân dâhilinde bulunamayacak bir hususu değildir. Çünkü Anayasa halk oyuna arz edilip çoğunlukla «evet» denildikten

sonra 1322 sayılı Kanunun hükümlerine tâbi olacaktır.

Bizim kendisinden öğrenmek istediğimiz halk oyuna sunulmadan evvel halkın bu Anayasa hakkında nasıl malûmat sahibi olacağıdır.

ÖDÜL ÂTIF — Kurucu Meclisin kabulünden sonra arz ettiğim esas ve şekil daireesinde halk Anayasa hakkında bilgi sahibi olacaktır.

BAŞKAN — Efendim, maddenin değiştirilmesi hakkında bir teklif yok. Başka söz isteyen de yok. Maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Anayasanın halk oyuna sunulması ve bulunla ilgili işlemler «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkında kanuna göre kurulan seçim kurullarınca yürütülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

HAZER MEHMET — Komisyon maddeyi değiştireceğini vadetmiştir.

BAŞKAN — Maddenin değiştirilmesi hakkında bir takrir var.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Madde 3 deki «Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri» hakkındaki Kanuna göre; ibaresi yerine «seçim mevzuatına göre» olarak tadilen kabulünü arz ve teklif ederiz.

Cengiz Hızır Kırker Enver

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖDÜL ÂTIF — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon teklifte bahsedildiği şekildeki değişikliğe muvafakat ediyor. Önergeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bu şekli ile okuyoruz :

MADDE 3. — Anayasanın halkoyuna sunulması ve bununla ilgili işlemler seçim mevzuatına göre kurulan seçim kurullarınca yürütülür.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖDÜL ÂTIF — Esasta mutabakata vardık.

Yalnız seçimle ilgili mevzuat hükümlerine göre metnin tadiline teklif sahiplerinin muvafakatini, vuzuh verme bakımından, rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddeyi komisyon yeniden yazarak getirecektir. 4 ncü maddeye geçiyoruz.

MADDE 4. — Yüksek Seçim Kurulu halkoyu için gerekli bütün hazırlıkları yapar.

Bu maksatla, lüzumlu araç ve gereçlerin zamanında ulaştırılmasını sağlar.

Halkoyu için, iki ayrı renkte, birinin üzerinde (EVET), diğerinin üzerinde (HAYIR) kelimeleri bulunan iki çeşit oy pusulasını yeteri kadar ve eşit sayıda bastırır.

Zarf ve oy pusulalarının, zarf dışından renk ayrılığını belli etmeyecek şekilde ve aynı ölçüde hazırlanması şarttır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Buyurun.

AYBAR RAİF — Efendim, özür dilerim, durdum durdum, dayanamadım; affınıza sığınarak birkaç kelime söylemek istiyorum.

Hiçbir parlâmentoda, hiçbir müzakere sisteminin içerisinde zannetmiyorum böyle bir şey olsun, bendeniz hiç rastlamadım.

Turan Güneş arkadaşımız başladı, Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın tasvibi ile bitti ve ekseriyet nedense bu kanunun bugün çıkarılmasında ısrar eder oldu. («Maddelere geçildi» sesleri) Müsaade buyurun, maddelere geçilmiş olmasına rağmen, maddenin üzerinde konuşabilecek bir insan olduğumu bilirsiniz Feyzioğlu?

Şimdi hal böyle olduğu içindir ki, maddelerin müzakeresine doğru gittikçe, yanlış başlamış bir gidiştir bu, takozlar üst üste gelerek, tekerleklerini durdurmaktadır. Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki Kanunu daha çıkmadı, tadil teklifi ile işi götürelim derken seçimle ilgili son bir tadili komisyonun biraz evvelki icazeti ile kabul ettik. Aşağı doğru kendimizi zorluya zorluya ve tadiller yapı yapı bu kanunu çıkarmaya çalışıyoruz. Meselâ burada «Yüksek Seçim Kurulu halkoyu için gerekli bütün hazırlıkları yapar. Bu maksatla lüzumlu araç ve gereçlerin zamanında ulaştırılmasını sağlar.» deniliyor. Şu anda Türkiye'de bir Yüksek Seçim Kurulu var mıdır? (Var var, sesleri) İstimin arkadan gelmesi gibi bir şey oluyor. Aşağıda da göreceğimiz birçok tabirler ve istilâhlar sonradan çıkacak olan Seçim Kanunlarının istilâhlarıdır. Terimler de bunlara bağlanacaktır. Bu terimlere ne kadar bağlanırsak bağlanalım, Meclisten ileriki bir zamanda çıkacak bir kanunun

terimlerine bağlanması yoliyle kanun yapmak vâkı olan bir şey değildir. İsrar edilmesin. Komisyon tehirini talebetsin, bu işi burada bırakalım. Bu kanunun bugün çıkması ile veya Anayasa ile beraber, hattâ Anayasanın muvakkat bir maddesi halinde çıkması arasında bir fark yoktur. Zaman bakımından ne diye zorlamalar yapılıyor anlıyamıyorum. Komisyondan çok rica ediyorum. Kanunun maddeleri geçtikçe vaziyet derinleşiyor. Bizi usulsüz bir tedvine, usulsüz bir taknine mecbur etmesinler. Mâruzatım bundan ibarettir. (Alkışlar)

FEYZİOĞLU TURHAN — Muhterem arkadaşlarım; itiraf edeyim ki, yepyeni bir müzakere anlayışı ve yepyeni bir parlâmento geleneği içinde yürütmek istediğimiz, gelecek meclislere örnek olmasını dilediğimiz şu Mecliste, Raif Aybar arkadaşımın «Turan Güneş başladı, Turhan Feyzioğlu devam etti» tarzındaki ifadesini yadırgadım. Bir şahsi dostumun memleket dâvalarında uzun yıllar aynı safta yürümüş, ayrı ayrı partilerde olsak bile aynı etkiler uğrunda mücadele etmiş ve hattâ bir süre Cumhuriyet Halk Partisi çatısı altında bizimle beraber bulunmuş olan sevgili arkadaşımın «Turan Güneş başladı, Feyzioğlu devam etti» gibi yersiz bir telmihini yadırgadım. Lüzum yoktu buna. Açıkça diyebilirlerdi ki: Sabrettim, kanunun tümü üzerinde söylemem gerekli olan şeyleri söylemedim, otobüsü kaçırdım. Şimdi 4 ncü maddede dayanamadım, çıkıp söyledim. Böyle söyleselerdi, mesele kalmazdı.

4 ncü madde üzerinde konuşurken, kanunun tümünün geri alınmasını istediler. Zamanı geçmiştir, bu müzakerenin. Yüksek Meclis kanunun tümü üzerindeki müzakereleri bitirmiş ve maddelere geçme kararı vermiştir. Fakat ben yine kendilerinden rica edeceğim: «Her maddesinde takılıyor, boşluklar vardır, acele etmiyelim, bu kanunu şimdi çıkarmıyalım» derken dayandıkları teknik sebepler varsa, lütfen bunları söylesinler. Bunlar üzerinde münakaşa edelim. Zira, esas üzerinde ittifak edemeyeceğimiz bir şey yok. Ben kanunu bugün çıkarmamak için ciddi ve teknik bir sebep göremiyorum. Sevgili arkadaşımın noktai nazarına göre böyle bir sebep varsa, açıklasınlar da onun üzerinde konuşalım. Hepimizin gaye ve maksadımız bir: Anayasanın ve Seçim Kanununun gecikmeden çıkması, gecikmeden yürürlüğe girmesi.

Şayet arkadaşımızın, bu kanunun bugün çıkarılması hakkındaki düşüncelerinin dayandığı sebepler burada açıklanır ve ileri sürülecek deliller bizi ikni ederse, ben de arkadaşımın teklifini canı gönülden desteklerim. Hata olmuştur, bu kanunu şimdi çıkarmamak lazımdır, derim.

Fakat şimdiye kadar öne sürülen sebepleri Meclis yeterli görmemiştir. İleride çıkacak bir kanunda Yüksek Seçim Kurulu tâbiri bulunacak mı, bulunmayacak mı? Diyorlar. Bugün mer'î olan kanunlarımızda böyle bir tâbir vardır. Seçim kanunu tasarısında da vardır.

Parlâmentolar, kanun yaparken kullandıkları her tâbirin ilerde nasıl bir şekil alacağını düşünerek iş görmeye ve bunu beklemeye kalkışarlarsa bu işin içinden çıkamazlar.

Muhterem arkadaşlarım, birkaç gün evvel bir Bütçe Kanunu kabul ettik. Bu bütçede bakanlıklar için ödenek koyduk. Yarın bu bakanlığın adı, bir Umum Müdürlüğün unvanı değişirse bu ödenekler kullanılamaz mı? İleride belki Yüksek Seçim Kurulunun adı değişir. Bundan dolayı kıyamet mi kopar? Kaldı ki, Yüksek Seçim Kurulunun isminin değişmesine şimdilik lüzum ve imkân yoktur.

4 neü maddeyi konuşuyoruz. Burada lüzumlu araç ve gereçler kelimeleri var. Halkoyu, Evet, hayır, oy pusulası, zarf ve saire gibi başka güzel ve alışılmış kelimeler vardır. Bunlar Seçim Kanununda da kullanılacak teknik tâbirlerdir. Yüksek Meclis bu tâbirleri kabul edecektir. Sonra bu tasarıyı hazırlayan komisyon, Seçim Kanununu da hazırlayacaktır. Yüksek Seçim Kurulundan ne kastedildiğini hepimiz biliyoruz. Yıllardan beri bu memlekette mevcudolan bir müessesedir. Aynı komisyon iki tasarıyı birden hazırladığına göre orada başka, burada başka tâbirler kullanılmayacaktır. Aynı tâbirleri kullanacaktır. Arkadaşımız şu, şu tâbir Türkçe olmadığı için değiştirelim dese, elimizdeki maddeyi şurasından burasından tenkid etse, iş yürür. Eğer başka bir tâbir bulunacak olursa ve bu tâbir Yüksek Heyetimize daha munis gelirse o tâbiri kullanırız. Fakat Yüksek Seçim Kurulu diye bir müessese olacak mı diye bir tereddüde yer yoktur.

Esasen Seçim Kanunu komisyonumuz seçim usullerimizi topyekûn bir değiştirmeye tâbi tutmuyor. Kütükleri daha teminatlı bir hale

getiriyor. Son seçimlerde yapılan yolsuzlukları önleyecek hükümler vaz'ediyor. Fakat yıllardır alıştığımız, «sandık kurulları», «il seçim kurulu», «ilçe seçim kurulu» ve «Yüksek Seçim Kurulu» gibi tâbirleri aynen muhafaza ediyor.

Şunu da ifade edeyim : Yarın, «Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri» hakkındaki Kanun geldiği zaman da Aybar arkadaşım, aynı tarzda bir gerekçe ile itiraz edeceklerdir. «Bakalım ilerde dar bölge sistemi mi kabul edilecek, nispi sistem mi kabul edilecek, listeli ekseriyet sistemi mi kabul edilecek? Bunlar belli olmadan bu kanunu nasıl müzakerede ederiz?» diyeceklerdir.

Aybar arkadaşımın görüşü ile hareket edersek, bakalım Anayasada nispi sistem mi kabul edilecek; ekseriyet sistemi mi kabul edilecek, diye bu defa da Anayasanın kesinleşmesini beklemek gerekecek. Anayasa Komisyonu iki Meclis üzerinde duruyor. Ama bu heyet iki Meclisi kabul edecek mi diye bir itirazla karşılaşmayacak mıyız? İki Meclisin kurulup kurulmayacağı Anayasadan önce belli olmayacağına göre, bu şartlar altında bir Seçim Kanunu hazırlanıp hazırlanmayacağını da oturup tartışacak mıyız? Yarın arkadaşımız «Anayasa kabul edildikten sonra Seçim Kanunu kabul edilsin» dese, Anayasa kesin halini almadan ve bu memlekette bir Meclis mi olacak, iki Meclis mi olacak, mebus sayısı ne olacak? bunlar kesinleşmeden Seçim Kanununu konuşamayız derse, bekleyecek miyiz?. Şartlar ve yemini-miz buna müsait mi?

Bu bizi nereye götürür?. Bir çıkmaza. Çünkü, 157 sayılı Kanun Anayasa halkoyuna sunulduğunda kabul edilmezse, yeni Seçim Kanununa göre Temsilciler Meclisi seçilir, diyor. Bir ihtiyaçtır bu. Anayasayı reddeden millet, yeni Temsilciler Meclisini seçecektir. Seçim Kanunu için Anayasayı beklersek bu seçim nasıl yapılır?

İkincisi arkadaşlar, düşününüz hangi aydayız. Anayasanın komisyondan gelmesi, bizim tarafımızdan kabulü, Millî Birlik Komitesi tarafından kabulü, ayrılıklar varsa tekrar bize gelmesi ve görüş ayrılığı devam ederse, bu ayrılıkların Karma Komisyonunda görüşülmesi, nihayet Kurucu Meclis birleşik toplantısında bir karara bağlanması, ve halkoyuna sunulması....

Anayasanın kesinleşmesini bekleyip de ondan sonra Seçim Kanununu yapacak olursak, şöyle bir çıkmaza düşeriz. Anayasayı referanduma arz etmek için neye muhtacız? Seçmen kütük ve kurullarına muhtacız. Sandık kurullarına, ilçe seçim kuruluna, il seçim kuruluna ve itiraz olursa meselâ kütüklere, seçim kurullarının teşekkülüne itiraz edilirse karar verecek organlara muhtacız. Bir tasnif sistemine muhtacız. Demek ki, Anayasayı referanduma arz etmek için, önce Seçim Kanunundaki organizasyona muhtacız. Komisyon, benim de kısmen hazır bulunduğum bâzi müzakereler neticesinde, birtakım pratik düşüncelerle ve tekliflerle huzurunuzda geldi. Yoksa, Anayasaya başlansın, ondan sonra Seçim Kanunu yapılsın, Seçim Kanunu bitsin, daha sonra referandum düşünölsün, denemezdi. Eğer memlekette halen mevcut şartlar seçim yapmaya müsaidolsa idi, memlekette bugünkü durumda kütükleri yeni-baştan yazma mecburiyeti, bu itibarla birkaç ay kaybetme mecburiyeti olmasaydı, işler daha basit şekilde halledilebilirdi. Anayasayı beklemeden seçim kurullarını kurmaya mecburuz arkadaşlar. Anayasayı beklemeden seçim organlarımızı kurmaya ve bu kurullar marifetiyle seçmen kütüklerini derhal hazırlamaya mecburuz. Devrinden sonra bu iş derhal ele alınsaydı çok iyi olurdu. Kütük iyi olurdu. Kütük işi, belki 2 aydan fazla zaman istiyecektir.

Kütükler yazılırken bir taraftan da Anayasa burada kabul edilecek, seçim kurulları ve kütükler hazır olduğu için referanduma istenikliği zaman başvurulabilecek ve böylece, süratle umumî seçimlere gidilebilecektir. Yoksa, bekliyelim evvelâ ana metinler çıksın dersek, Anayasa biter ve halkoyuna sunup nihai neticeyi almak için üç ay daha beklemek icabeder.

Böyle bir pratik zaruret içinde olduğumuz için, Seçimin Temel Hükümleri hakkındaki Kanun ayrı gelecektir.

Anayasada iki meclis usulü ve milletvekili sayısı karara bağlanır bağlanmaz Seçimlerin temel hükümleri kanunu eklenecek beş on madde. Seçim Kanunu dâvasını halle yetecektir. Bir kanun yapılırken alâkalı bütün kanunlar beklenmezse kıyamet kopmaz. Yani, bir tâbir yanlış kullanılmış olursa, il seçim kurulu yerine vilâyet intibap heyeti diye bir tâbir kullanılırsa, bundan kıyamet kopmaz. Niyet ve maksat bellidir. Bu tâbir ilerde bir değişikliğe uğrarsa, küçük bir tâdil

teklifi ile beş dakika içinde öteki kanunda da gerekli düzeltme yapılabilir. İki kanun abenklî bir hale getirilebilir.

Şimdi problem şu : Güzelece hazırlanmış ve önümüze gelmiş bir kanun vardır. Esasa mütaallik, ciddi mahzurlar doğuracak bir hatasını görmüyorsak, konuşup bir karara bağlayalım.

Kanunun bugün konuşulmasını isteyenlere her hangi bir niyet atfetmeden, lütfen bu kanunu müzakere edip kabul edelim. Mâruzatım bundan ibarettir. Arkadaşımızla gayede iştirak ettiğimize göre, sadece teknik bir görüş ayrılığı içinde olduğumuzu kabul buyurunuz. Kanunda düzeltilecek bir nokta varsa tekrar gelsinler, bu yolda konuşunlar, sarîh teklifler yapsınlar. Yoksa kanunun müzakeresini durdurmak için ortada hiçbir zaruret görmüyorum. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Efendim şurasını arz edeyim ki, kanunun tümü üzerinde 9 sayın üye konuşmuştur. Kanunun tümü üzerinde konuşmak isteyen kalmadıktan sonra, komisyon da konuşmayı arzu etmiştir. Kanunun bugün konuşulması Yüksek Kurulunuzca kabul olunmuştur.

Sayın Raif Aybar arkadaşımız, eğer 4 neü madde üzerinde söz söylemeyi arzu ediyorsa, söz Sayın Raif Aybar'ındır.

AYBAR RAİF — Efendim, Riyasetin bu tebliğine fikren iştirak etmemem bile hürmetle ittiba ve telâkki ederim. Fakat aynı tebliğin benden evvel konuşan ve benim tenhas etmemem istenen konu üzerinde 15 dakikadan fazla konuşan Feyzioğlu arkadaşımıza yapılması lâzımdı.

BAŞKAN — Sayın Raif Aybar, Sayın Turhan Feyzioğlu'nun sözleri müzakere istikame-tinden çıktı ve Riyasetin tebliğinde bir tehhür oldu. Bu itibarla Sayın Feyzioğlu'nun burada mevzu dışı konuştuğu hususlara siz lütfen cevabınızı verin. (Alkışlar)

AYBAR RAİF — Teşekkür ederim efendim.

AYBAR RAİF (Devamla) — Efendim, benim «Turhan Güneş'le başlayıp Fayzioğlu'yla devam eden» şeklindeki söze başlamış olmamdan bir lâf atmak ve sataşmak mânası çıkmaz. Feyzioğlu arkadaşımın bana lâf atmış olduğunu söylemesinin tesiri altında buraya çıkmış değilim. Benim Turan Güneş ve Feyzioğlu arkadaşımın isminden bahsedişimin, bir fikrin iki sahibine işaret etmiş olmaktan başka bir

mâna taşımadığını ifade ettikten sonra, şimdi Turhan Feyzioğlu arkadaşımızın konuşmalarına cevaben kendi fikirlerini ufacık bir işaretle teyid etmek istiyorum. Tafsile gitmek caiz değildir. Onun kadar yayılarak konuşmaya da lüzum görmüyorum. Bu mevzuun Heyeti Umumiyyede konuşulması takarrür etti.

Otobüs kaçırmak falan değil, eğer binmek isteseydim otobüsün kapıları açıldı, binebilirdim, istemedim. Fakat aşağıya indikçe, maddelere geçtikçe nihayet Parlemtentonun bir tedvin değeri vardır. Konu gittikçe bu tedvin zenginliğinden mahrum olmaya başladı. Onun için söz istedim. Kanunun adını değiştirmek suretiyle, seçim mevzuatı ile ilgili demek suretiyle fiilen aşağıya doğru gidiyoruz. Doğru değil.

Meselâ şimdi, seçim kurulu tâbirindeki ifade malûm, bu Seçim Kurulunun gayrısı olur mu? Olur. Meselâ Seçim Divanı diyebiliriz, Seçim Yüksek Mercii diyebiliriz. Ne malûm bu Meclisten nasıl çıkacağı bu kanunun? Beşinci maddede; Anayasanın halkoyuna sunulmasıca; (siyasî partiler tarafından yapılacak propagan-da dâhil) seçim öncesi işleri, seçim kütükleri, seçim sonrası işleri, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezaları ile kovuşturma usul ve şekilleri ve malî hükümler bakımından, denmektedir. Bütün bunlar esasen Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanun tasarısı sözleridir.

Henüz tasarıda duran bu terimlerini bu kanunda bile bile kabul edilmesi için şu kanunda yazılı hükümlerin son derece müstacel olarak bugün çıkmasının üç gün sonra çıkması arasında, Meclisin fonksiyonu bakımından, oynayacağı rolün büyük bir rol olduğunun, bir zaruret olduğunun kabul edilmesi lâzımdır. Halbuki bir saat sonra kanunu kabul edip kapudan çıkacağız. Ama zaruret yok. Bizim Anayasa veya seçim kanunları ile birlikte çıkması hususunda ileri sürdüğümüz fikir bundadır. Sayın Feyzioğlu arkadaşımızın fikirlerine aykırılık teşkil etmez tahmin ediyorum. Kanunun tekrar komisyona gitmesi ve Anayasa veya hiç değilse seçim kanunlarının her hangi biri ile birlikte çıkması, öyle tahmin ediyorum ki, daha iyi olur. Kanunun Komisyonda kalır, geri verme müddeti üç dört gün sonra olursa, üç dört gün içinde de öbür kanun temel hükümler ka-

nununda tamamlanır ve bittikten sonra, sayet lüzum hâsıl olursa, arkasından bu kanunu çıkarırız. Aceleye lüzum yok. Çünkü benim şahsî görüşüme göre, şu kanunun yürürlükteki rolü Anayasanın südürü tarihinden yarım saat evvel olamaz. Bu sebeple şunu, kanunu hazır elimize almışken hemen çıkaralım dememek lâzımdır.

Feyzioğlu arkadaşım, bu kanundaki tedvin usullerinin, hatalarına ve diğer manzurlara rağmen benden, çıkarılmamasına dair olan esbabı mucibeyi soruyorlar. Ben de şimdi diyorum ki, çıkarılmasına dair esbabı mucibenin zerresini, miligramını ifade etsinler, ben bütün sözlerimi geri alacağım.

Mâruzatım bu kadar.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Hazer.

HAZER MEHMET — Muhterem arkadaşlar, bu tasarının tümü hakkında mâruzatta bulunurken bir iki noktası üzerinde durmuş ve ifade etmiştim ki, encümen bunlardan bazılarını kabul ve tadil teklifleriyle düzeltebilir.

Muhterem arkadaşlar, bu hususta şimdi yapacağım mâruzat da kanunun hazırlanmasını hâkim olan maksada aykırı değildir. Bilâkis kanunun mâna ve vahdetine uygundur. Kanunun maksadı bir an evvel seçimlere gitmek ve seçimlere gidilmesi için aşılması lâzımgelen nierhaleleri aşmak. Mesele bu olunca kanunun, çıkacak bir kanuna atıf yapması mümkün, fakat terimlerin ıslah edilmesi ve terimler üzerinde durulması asla caiz değildir. Feyzioğlu arkadaşımızın biraz evvel ifade ettiği sözleri terimler üzerindeki fikre mâtuf olmayacaktır. Müstakbel kanun hakkındaki noktâ nazara gelince; kanunlar nasıl hazırlanırsa hazırlansınlar tatbikatta mevcudolan terimler normal olarak çıkarılması lâzımgelen kanun terimlerine bir engel teşkil etmez.

Bu arada şunu da söylemek istiyorum; tereddüdüğü bir şey. Oy puslalarının rengi meselesidir. Bu hususta daha evvel tetkikat yapılmış ve üzerinde müzakereler de olmuştur. Yüksek Heyetiniz bu hususta bir karar verirse benim gibi tereddüdü olan arkadaşların da tereddüdü giderilmiş olur.

Aynı maddenin son fıkrasında tatbikatta tereddüdü intacedecek bir şey var gibi geliyor bendenize. Son fıkra aynen şu şekildedir: «Zarf ve oy puslalarının, zarf dışından renk ayrılığı-

nı belli etmeyecek şekilde ve aynı ölçüde hazırlanması şarttır.»

Şimdi burada aynı ölçüde hazırlanması şartı, oy puslası için mi, yoksa zarf için mi? Bu belli değil. Eğer buradaki mahzur oy puslasının, ölçünün ve rengin bir nizama tâbi tutulması ise başka bir zarf kullanmaya lüzum yok. Yok, zarfı ihtiva eden ölçü ve esasları tanzim ediyorsa o zaman bu fikrayı başka türlü yazmak lâzımdır.

Arkadaşlar, tatbikatta basit gibi görünen yazılış ve tertip hataları tatbikatçıları tereddüde düşürebilir ve birçok yanlışlıklara, birtakım ihtilâflara yol açabilir. Elimizdeki aynı ebatta olması lâzımgelen oy puslalarının sureti katiyede anlaşılır bir tarzda dağıtılması lâzımdır. Tatbikatta görülmüştür ki oy puslalarının muhtelif ebatta olması bazı münakaşalara ve seçim hilelerine yol açmıştır. Oy puslalarının boyunu uzaktan fark edilecek şekilde hazırlanmış olmaları seçim hilelerinin yapılmasını mümkün kılmıştır.

Arkadaşlar; oy puslalarının ebadından bahsedilirken kullanılacak kâğıttan da bahsedilmesi lâzımgelir. Oy puslası ve zarflarının ebad ve renkleri hakkında da izahat verirlerse memnun olurum.

BAŞKAN — Sözcü.

SEÇİM KANUNU KOMİSYON SÖZCÜSÜ KURUTLUOĞLU SAHİR — Efendim, dördüncü maddenin son fıkrasında şöyle bir hüküm vardır : Burada (Halkoyu için, iki ayrı renkte, birinin üzerinde (evet), diğerinin üzerinde (hayır) kelimeleri bulunan iki çeşit oy puslasını yeterli kadar ve eşit sayıda bastırır.

Zarf ve oy puslalarının, zarf dışından renk ayrılığını belli etmeyecek şekilde ve aynı ölçüde hazırlanması şarttır) deniyor. Binaenaleyh atılan oy evet veya hayır olacaktır. Gizlilik, ancak zarfın dışardan muhtevasının belli olmaması şekliyle temin edilir. Bu itibarla buradaki eşitlik hem zarfa hem de oy puslasına râcidir. Bu sebeple ayrı ebatta zarf ve ayrı ebatta pusla kullanılmayacaktır. Bu ifadenin de bu mânaya makrun olduğu kanaatindeyim. Gene ifade edeyim, hiçbir yerde ayrı ebatta zarf kullanılmıyacaktır, ve ayrı ebatta oy puslası olmayacaktır.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı?... Yok. Madde hakkında tadil tek-

lifi de yok. 4 ncü maddeyi yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bundan evvelki maddeyi yeni baştan yazılması için tasvibinizle komisyona göndermiştik. Şimdi madde geldi, gelen üçüncü maddeyi yeni şekliyle okuyoruz.

Madde 3. — Anayasanın halkoyuna sunulması işlemleri seçimlerle ilgili mevzuat hükümlerine göre teşkil olunan seçim kurullarınca yürütülür.

BAŞKAN — Maddenin okunan yeni şekli üzerinde söz istiyen? Yok... Üçüncü maddenin yeni şeklini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Beşinci madde Seçim Komisyonu tarafından değiştirilmiş olarak yeniden yazılmış ve değişik beşinci madde olarak teklif olunmuştur. Değişik beşinci maddeyi okutuyorum.

Madde-5. — Anayasanın halk oyuna sunulmasında; (Siyasî partiler tarafından yapılacak propaganda dâhil) seçim öncesi işleri, seçim günü işleri, seçim sonrası işleri, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezalarıyla kovuşturma usul ve şekilleri ve malî konular bakımından seçimlerle ilgili mevzuatın bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Bu madde ile ilgili önergeler vardır. Yüksek ittılanıza arz ediyorum.

Sayın Başkanlığa

Madde 5. — Anayasanın halkoyuna sunulmasında diye başlayan maddenin tırnak içindeki «Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri» ibaresinin (Seçimler hakkındaki Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri uygulanır) şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.

Feyyaz Köksal

BAŞKAN — Sayın Köksal konuşmak istiyor musunuz?

KÖKSAL FEYYAZ — Komisyonun hazırladığı şekli gördükten sonra önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Efendim, bir takrir var, okutuyorum.

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Madde 5 deki «Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanunun» ibare-

si yerine «ilgili seçim mevzuatının» kelimelerinin konulmasını arz ve teklif ederiz.

Cengiz Hızır

Enver Kırker

BAŞKAN — Bu da aynı madde için midir?

HIZIR CENGİZ — Geri alıyoruz efendim.

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum efendim. (Vazgeçti sesleri)

Beşinci maddeyi komisyonun tadil edilmiş ve yeniden yazılmış şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Altıncı maddeyi okutuyorum.

MADDE 6. — Sandık, ilçe ve il seçim kurullarınca düzenlenecek tutanaklarda;

- a) Seçmen sayısı,
- b) Halkoyuna katılanlar sayısı,
- c) Muteber olan oylar sayısı,
- d) Muteber olmayan oylar sayısı,
- e) Anayasaya (Evet) oyu verenlerin sayısı,
- f) Anayasaya (Hayır) oyu verenlerin sayısı,

Ayrı ayrı gösterilir.

İl seçim kurulları, il birleştirme tutanağında beliren sonuçları, derhal Yüksek Seçim Kuruluna bildirir ve tutanağın onaylı bir örneğini gönderir.

BAŞKAN — Boransü Ethem.

BORANSÜ ETHEM — Muhterem arkadaşlar, oyların muteber olabilmesi için lüzumlu şartların nelerden ibaret olması lâzımgeldiğini öğrenmek istiyorum. Kullanılacak pusla ile zarfın ikisi aynı şekilde mi olacaktır? Buna ait maddede muteber olmayan oylar sayısından bahsediliyor. Bundan neyi kastediyorlar? Bu tarzda kullanacağımız oyun muteber olması veya olmaması, yeni şartlara tâbi bulunup bulunmamasının zikredilmesi lâzımdır. Eğer varsa sebeplerinin bu kanunda zikredilmesi uygun olur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Ödül Atıf.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖDÜL ATIF — Efendim, seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki kanunda muteber olmayan oy pusulaları ve zarflar hakkında maddeler vardır.

Sayın arkadaşşıma, bu hususu daha iyi izah edebilmek için durumu bir misalle arz edeyim: Meselâ; seçimlerde veya Anayasaya oy vermede vatandaş oy pusulasına imzasını atmış olur-

sa, böylece hüviyetini belli ederse, oy gizliliği ihlâl edilmiş olacağından, pek tabii olarak bu oy pusulası muteber olmayacaktır. Maksat bundan ibarettir.

BORANSÜ ETHEM — Kısaca belirtmek uygun olur kanaatindeyim. («Olmaz öyle şey» sesleri.)

BAŞKAN — 6 ncı maddeyi yüksek reylerimize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen birleştirme tutanaklarına göre, halkoyu sonucunu yukarıki maddede yazılı esaslar dairesinde, ilân eder.

Muteber oyların yarısından çoğu (Evet) ise, Anayasa Türk Milleti tarafından kabul edilmiş olur.

NALBANTOĞLU FAZIL --- 1950, 1951 1954 te Hükümet, seçim neticelerini ilân etmeye kanunen mükellef olmasına rağmen ilân etmemiştir. Burada da Yüksek Seçim Kurulu seçim neticelerini bir müddet tehir edebilir. Maddede kesin bir hüküm yok. Bu hususta komisyonun fikrini öğrenmek isterim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KURUTLUOĞLU SAHİR — Yüksek Seçim Kurulu ancak il seçim kurullarından gelen tutanakların neticelerini aldıktan sonra ilân edecektir. Yüksek Seçim Kurulu Anayasaya aykırı bir harekete hiçbir zaman cevaz vermez. Mamafih arkadaşımızı tatmin edebilmek için birinci fıkranın sonuna ve (ilân eder) den evvel (derhal) kaydını koyabilir. (Muvafaktır sesleri)

BAŞKAN — Komisyonea kabul edildiğinden (derhal) kelimesinin ilâvesi suretiyle maddeyi birdaha okutuyorum.

MADDE 7. — Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen birleştirme tutanaklarına göre, halkoyu sonucunu yukarıki maddede yazılı esaslar dairesinde derhal ilân eder.

Muteber oyların yarısından çoğu (evet) ise Anayasa Türk Milleti tarafından kabul edilmiş olur.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Yedinci madde değiştirilmiş şekliyle kabul edilmiştir.

Madde 8 i okutuyorum.

MADDE 8. — Yüksek Seçim Kurulu, bu ka-

nunun uygulanması ile ilgili bir izahname çıkarır.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Bu kanunu, Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş, Kanunun birinci müzakeresi sona ermiştir.

Şimdi gündemin ikinci maddesine geçiyorum.

2. — *Çiftçi mallarının korunması hakkındaki 4081 sayılı Kanuna üç geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Tarım ve İçişleri komisyonları raporları (1/53)*

(«İlgili vekiller yok» sesleri)

BAŞKAN — Bu konuşma sırasında bulunması gerekli Sayın Tarım Bakanı yoktur. Bir defaya mahsus olmak üzere geri bırakabiliriz.

Gündemde başka madde yoktur. Önümüzdeki Pazartesi günü sözlü sorulara cevap verilmek üzere toplanacağız. Binaenaleyh 6 Mart Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,20

7. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORU VE CEVABI

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Üstün Feridun'un, Toprak Mahsulleri Ofisinin ekmeçlik hububat mevcudu ve buğday ithali için yapılan anlaşmalar hakkındaki sorusuna Ticaret Bakanı Baydur Mehmet'in yazılı cevabı (7/3)*

3 . 2 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına Aşağıdaki hususların Ticaret Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassut ve delâletlerini saygı ile rica ederim.

Temsilciler Meclisi Üyesi
Feridun Üstün

1. Toprak Mahsulleri Ofisinin ekmeçlik hububat (buğday ve çavdar) mevcudu 1 Şubat 1961 tarihi itibarıyla nedir?

2. — Bu miktarın ne kadarı Karadeniz sahili şehir ve kasabalarıyla emsali durumdaki mahallere tefrik ve tahsis olunmuştur? Bu mahallere muhassas hububatın başka yerlere sevkı düşünülmesiyeceğine göre İstanbul, Ankara, Adana ve İzmir gibi büyük şehirlerin ekmeçlik ihtiyacına muhassas hububat miktarları nedir ve bu miktarlar bu şehirlerin kaç günlük ihtiyaçlarına tekabül etmektedir?

3. Birleşik Amerika'dan 480 sayılı Kanun

gereğince birinci anlaşma esasları içerisinde muhayaası kararlaştırılmış olan 120 bin ton buğdaydan ne miktarı memleketimize vâsil olmuş ve 1 nci maddedeki mevcuda intikal etmiştir? Bu birinci anlaşma gereğince muhayaası yapıldığı halde memleketimize vâsil olmamış buğday miktarı nedir, ve bunlar ne zaman gelebilecektir?

4. 200 bin tonluk ikinci anlaşma esaslarına göre ne miktar buğday satın alınmış ve sevk olunmuştur? Bu anlaşmaya dâhil 200 bin tonluk miktarın memleketimize ne müddet zarfında vâsil olacağı umulmaktadır? 480 sayılı Kanun gereğince Birleşik Amerika'dan buğday alınması, ekseri ahvalde uzun müzakerata mütevakıf olduğu gibi anlaşmaya varıldıktan sonra dahî buğdayın memleketimize getirilmesi fazla zamana ihtiyaç gösterdiğinden bu 200 bin tonluk miktarla memleketimizin yeni mahsule kadarki ekmeçlik ihtiyacının karşılanıp karşılanamayacağı ve eğer karşılanamayacaksa bu konuda şimdiden her hangi bir tedbir alınmasına tevessül edilmiş midir?

5. Toprak Mahsulleri Ofisine mevcut kararname gereğince vâkı olan ekmeçlik hububat talepleri, ihtiyaca cevap verebilecek şekilde karşılanmakta mıdır?

6. Toprak Mahsulleri Ofisinin ekmeçlik hu-

bubat noksanı halen yalnız Birleşik Amerika'dan karşılamakta olduğuna göre, bu memleketteki su yollarının kış sebebiyle donması, her zaman vuku melhuz liman ameleleri grevleri ve başta Komünist Çin olmak üzere, buğday piyasasına ve gemi tonajına vâkı büyük talepler muvacehesinde, buradan yapılacak sevkiyatın aksamaması ve memleket ikaresinin her hangi bir ciddi duruma düşmemesi için ne gibi tedbirler alınmıştır?

T. C.

Ticaret Bakanlığı

Teşk. Genel Müdürlüğü

Özel : Şb. IV

Sayı : Genel 2105

Özü: Feridun Üstün'ün yazılı soru önergesi hak.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Umumî Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan 6.2.1961 tarih ve 171/60252 sayılı yazıya cevaptır.

Toprak Mahsulleri Ofisinin ekmeklik hububat mevcudu ve buğday ithali için yapılan anlaşmalar hakkında Temsilciler Meclisi Üyesi Feridun Üstün tarafından verilen yazılı soru önergesine cevaplarımız aşağıda arz olunmuştur:

1. — Toprak Mahsulleri Ofisinin 1 Şubat 1961 tarihi itibariyle ekmeklik hububat stoku Ofis istatistik kayıtlarına göre :

Buğday	124 996 ton
Çavdar	40 014 »
Yekûn	165 010 tondur.

2. — Karadeniz ve çevresindeki buğday ve çavdar stoku 38 016 tondur. Ucuz fiyatla satışlar ve halk ihtiyacı aylık satış miktarı ortalama 18 000 ton olduğuna göre bu bölgede 60 günlük ihtiyaca tekabül eden bir stok mevcut değildir.

Memleketimizin Ofis vasatıyla karşılanan umumî aylık ihtiyacı vasatı 80 000 ton kadar olup, Karadeniz çevresi ihtiyacının tenzilinden sonraki miktarları 62 000 ton kalır ki, bunun da 165 000 - 38 016 = 126 994 tonluk bakiye stokla mukayesesinde 55 günlük ihtiyaca tekabül edeceği anlaşılır. Bu yıl vaktinde alınan tedbirlerle ölü stok mevzuu tamamen halledilmiştir.

3. — 480 sayılı Amerikan Kanunu gereğince 1960 yılında yapılmış olan ilk anlaşma ile ithali kararlaştırılan 120 000 tonluk partiden 1961 Ocak ayının ilk yarısında 51 000 ton memleketimize gelmiş ve yukarıda 1 nci maddede gösterilen 124 996 tonluk ekmeklik stokuna ilâve edilmiştir.

Halen 10 nar bin tonluk üç Türk Gemisi yolda olup önümüzdeki günlerde 28 000 tonluk hamuleleri ile limanlarımıza gelmiş olacaktırlar.

Buna ilâveten partinin bakiyesinden yüklenmiş olan 3 yabancı bandıralı gemi 35 000 ton hamule ile hareket etmiştir; âzami 20 ilâ 25 gün zarfında limanlarımıza muvasalatları beklenmektedir. Bu suretle birinci partinin takriben tamamı memlekete ithal edilmiş olacaktır.

4. 200 000 tonluk parti ile alâkalı olarak ikinci anlaşma ile ceman 163 000 ton buğday satın alınmış ve bunların sevkleri için gemi kiralanmıştır. 10 Şubat - 15 Mart yüklemeli bu gemilerin Martın ilk haftasıyla sonu arasında kademeli olarak limanlarımıza gelmeleri beklenmektedir.

Halen (Fatih) şilebi de Amerika'ya müteveccihen yol almakta olup hamulesini Şubat sonlarında alarak memlekete dönüş seferine başlayacağı umulmaktadır. Bu parti ile alâkalı olarak (Türkiye) şilebi de kiralanmış olup malı henüz satın alınmamıştır. Bu parti ile ilgili olarak kiralanmış gemilerin isim ve tonajlarıyla takriben Türkiye'ye muvasalat tarihleri aşağıda mârûzdur :

Gemi ismi	M. Tonajı	Takribi muvasalat
M/S Calil	9 500	Martın ilk haftası
M/T Candia	18 000	» » »
M/S Normac Star	12 000	» » yarısı
M/T Ventura	18 795	» » »
M/T Capri	15 240	Mart sonu
M/T Colinga Hills	15 700	» »
M/T Barbara	15 240	» »
M/T Gleen Brook	15 240	» »
M/S Elie	10 160	» »
M/T Aquabelle	18 290	» »
M/S Türkiye	9 300	» »
American Export Line'den iki liner	6 000	» »
M/S Fatih	9 500	Nisanın ilk haftası

Bakiye 37 000 tonluk parti için mubayaa ve gemi kiralama işleri önemle takip edilmektedir. Önümüzdeki hafta içinde katî neticeye bağlanabilecektir.

Bu suretle tekmil 320 000 tonluk buğdayın tamamının memlekete ithali en geç Nisanın ilk yarısına kadar ikmal edilmiş olacaktır.

Mevcut stokla birlikte mezkûr miktarın kampanya başına kadar kifayet edeceği tahmin olunmakla beraber, bu hususta her hangi bir darlığa meydan verilmemek ve ihtiyatlı olmak üzere 150 000 tonluk üçüncü bir parti ithalât için Amerikan Hükümeti nezdinde gerekli teşebbüse geçilmiştir. Prensip bakımından muvafık karşılanan bu talebimiz üzerinde Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile bugünlerde mutabakata varılacağı umulmaktadır.

5. Buğday istihsal merkezi olup piyasasında ve borsasında buğday alış - veriş yapılan ve şehir ekmeklik ihtiyacını serbest piyasadan temin edebilen birkaç şehir ve kasaba hariç, 5/20 sayılı Kararname gereğince vâkı bütün talepler karşılanmaktadır.

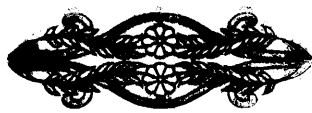
Ancak, Ofis stoklarının durumu nazarı itibara alınarak imkânların müsaadesi nispetinde şehir ve kasaba ekmeklik ihtiyaçlarının serbest piyasadan temin edilmesi ve Ofisten yapılacak taleplerde hakikî ihtiyacın belirtilerek mümkün olan tasarrufun yapılması valilerden ve belediyelerden istenilmiştir.

6. Amerika'da hüküm süren şiddetli kış veya vukuu muhtemel olduğu iddia edilen grev gibi sebep ve faktörler, yukarıda açıklandığı üzere ithal programımızı aksatmamıştır.

Yukarıda mâruz izahattan buğday ihtiyacı bakımından müşkilâtle karşılaşılması şimdilik memûl bulunmamakla beraber, bu vaziyetin ancak çok sıkışık bir program çerçevesi içinde yürütülebildiği de hakikattir.

Soru sahibi bu mevzuda daha da etraflı bilgi edinmek istediği takdirde bu husustaki arzularına âmade bulunduğumuzu saygılarımla arz ederim.

Ticaret Bakanı
M. Baydur

Seçim Kanunu Komisyonu Raporu

1924 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bâzı hükümlerinin kaldırılması ve bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanuna ek Kurucu Meclis Teşkilî hakkındaki 157 sayılı Kanunun 18 . ve 32 nci maddeleri, kabul edilecek yeni Anayasanın Halkoyuna sunulmasını âmir bulunmaktadır.

Halkoyuna sunulacak Anayasa hakkında, seçmen yeterliğini haiz vatandaşların «EVET» veya «HAYIR» şeklinde kanaatlerini belirtmeleri bir seçim teşkilâtının düzenlenmesini ve harekete getirilmesini gerektirir.

Bu ciheti göz önünde tutan komisyonumuz, Anayasanın Halkoyuna sunulmasındaki özellikleri, seçimlere mütaallik mevzuatın bir kısmını teşkil etmek üzere hazırlayıp yüksek tasvibinize sunulan tasarı ile düzenlemeyi uygun görmüştür.

İşlemin arz ettiği özelliklerin dışında kalan hususlarda ise, yine yüksek tasvibinize sunulmuş bulunan (Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri) hakkındaki Kanun uygulanacaktır.

Yüksek Meclisinize kabul buyurulduğu takdirde bu iki kanun, seçim mevzuatımızın ayrılmaz birer kısmı halinde, bu mevzuat arasında yer alacaktır.

Madde 1. — Tasarının birinci maddesi, 157 sayılı Kanunun 32 nci maddesindeki hükmün teyid ve tekrarıdır.

Madde 2. — Bu madde Anayasaya «EVET» veya «HAYIR» şeklinde oy vermek hakkını kimlerin kullanacağını ifade etmekte olup, seçme yeterliğini haiz vatandaşların bu hakka sahibolabilecekleri esasına göre yazılmıştır.

Madde 3. — Yukarıda da arz edildiği gibi, Anayasa'nın Halkoyuna sunulmasının özellik taşımayan işlemleri «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkındaki Kanuna göre cereyan edecektir. Bu sebeptir ki, Anayasanın halkoyuna sunulması işlemlerinin yukarda sözü geçen kanuna göre teşkil olunacak kurullar tarafından yürütüleceği maddede tasrih edilmiştir.

Madde 4. — «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkındaki Kanun ile kurulacak Yüksek Seçim Kurulunun, Anayasanın halkoyuna sunulmasında gerekli bulunan hazırlıkları yapması, lüzumlu araç ve gereçlerin sağlanması ve zamanında diğer kurullara ulaştırılması düşünülmüş ise halk oyunun emniyet altına alınması amacı ile, oy puslaları ve zarflar hakkında bâzı esaslar tesbit edilerek maddede görüldüğü şekilde hüküm altına alınmıştır.

Madde 5. — Anayasanın halkoyuna sunulmasında seçmen kütüklerinin düzenlenmesinden başlayarak, seçim öncesi işleri, seçim günü işleri, ve seçim sonu işleri, propaganda, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezalarıyla kovuşturma usulleri hakkında «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkındaki Kanunun uygulanması, bu işlemin bir çeşit seçim mahiyeti arz etmesi bakımından tabii ve zaruri görülmüştür.

Tasarının 5 nci maddesi, bu maksatla, sözü geçen kanun hükümlerinin bu işlemlerde tatbiki kabil olanlarına topluca atıf yapıldığını ifade amacı ile kaleme alınmıştır.

Madde 6. — Anayasa'nın halkoyuna sunulmasının sonuçları diğer seçimlerle ayrılık arz etmektedir.

Bu itibarla, işlemin özelliğine göre sonuçların nasıl tesbit ve tutanakların ne suretle tanzim edileceğini gösteren hükümlerin bu maddede yer alması gerekli görülmüştür.

Madde 7. — Anayasanın halkoyuna sunulması sonucunun, il seçim kurullarından gönderilecek birleştirme tutanaklarına göre, Yüksek Seçim Kurulunca tesbit ve ilân edilmesi ve muteber oyların yarısından çoğu (EVET) ise, Anayasanın Türk milleti tarafından kabul edilmiş olması, halkoyuna sunma işlemlerinin son safhasını ve sonucunu teşkil edecektir. 7 nci madde bu esası kapsamaktadır.

Tasarının 8 nei maddesi kanunun uygulanması ile ilgili bir izahnamenin Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenmesini 9 neu ve 10 neu maddelerde uygulama ve yürürlük hükümlerini ihtiva etmektedir.

Temsilciler Meclisinin tasvibine arz edilmek üzere Riyaset Yüksek Makamına sunulur.

27. 2. 1961

Seçim Kanunu Komisyonu	Seçim Kanunu Komisyonu	Sözcü	Sözcü
Başkanı <i>Inan Şefik</i>	Başkanvekili <i>Bekata Hıfzı Oğuz</i>	<i>Kurutluoğlu Sahir</i>	<i>Ödül Atıf</i>
Üye <i>Akan Atalay</i>	Üye <i>Bilge Necip</i>	Üye <i>Çağatay Nazif</i>	Üye <i>Çolakoğlu Bahri</i>
Üye <i>Ekitler Şüküfe</i>	Üye <i>Esengin Kenan</i>	Üye <i>Feyzioğlu Yavuz</i>	Üye <i>Göksu Rıza</i>
Üye <i>Kitapçı Şahap</i>	Üye <i>Köseoğlu Ahmet</i>	Üye <i>Kumrulu Zeki</i>	Üye <i>Kuran Alp</i>
Üye <i>Özmen Halil</i>	Üye <i>Öztürk Seyfi</i>	Üye <i>Sancar İlhami</i>	Üye <i>Yetkin Nüvit</i>

**Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında
Kanun**

MADDE 1. — Anayasanın, 157 sayılı Kanun gereğince halkoyuna sunulmasında bu kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 2. — Seçme yeterliği bulunan her vatandaş, seçmen kütüğüne kayıtlı olmak şartıyla halkoyuna katılır.

Anayasayı kabul eden seçmen, üzerinde (EVET), kabul etmiyen seçmen, üzerinde (HAYIR) yazılı puslayı kullanmak suretiyle oyu verir.

MADDE 3. — Anayasanın halkoyuna sunulması ve bununla ilgili işlemler «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkında kanuna göre kurulan seçim kurullarınca yürütülür.

MADDE 4. — Yüksek Seçim Kurulu halkoyu için gerekli bütün hazırlıkları yapar.

Bu maksatla, lüzumlu araç ve gereçlerin zamanında ulaştırılmasını sağlar.

Halkoyu için, iki ayrı renkte, birinin üzerinde (EVET), diğerinin üzerinde (HAYIR) kelimeleri bulunan iki çeşit oy puslasını yeteri kadar ve eşit sayıda bastırır.

Zarf ve oy puslalarının, zarf dışından renk ayrılığını belli etmiyecek şekilde ve aynı ölçüde hazırlanması şarttır.

MADDE 5. — Anayasanın halkoyuna sunulmasında; (siyasi partiler tarafından yapılacak propaganda dâhil), seçim öncesi işleri, seçim günü işleri; seçim sonrası işleri, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezaları ile kovuşturma usul ve şekilleri ve malî hükümler bakımından,

«Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri» hakkında Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri uygulanır.

MADDE 6. — Sandık, ilçe ve il seçim kurullarınca düzenlenecek tutanaklarda ;

- a) Seçmen sayısı,
- b) Halkoyuna katılanlar sayısı,
- c) Muteber olan oylar sayısı,
- d) Muteber olmıyan oylar sayısı,
- e) Anayasaya (Evet) oyu verenlerin sayısı,
- f) Anayasaya (Hayır) oyu verenlerin sayısı,

ayrı ayrı gösterilir.

İl seçim kurulları, il birleştirme tutanağında beliren sonuçları, derhal Yüksek Seçim Kuruluna bildirir ve tutanağın onaylı bir örneğini gönderir.

MADDE 7. — Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen birleştirme tutanaklarına göre, halkoyu sonucunu yukarıki maddede yazılı esaslar dairesinde, ilân eder.

Muteber oyların yarısından çoğu (Evet) ise, Anayasa Türk Milleti tarafından kabul edilmiş olur.

MADDE 8. — Yüksek Seçim Kurulu, bu kanunun uygulanması ile ilgili bir izahname çıkarır.

MADDE 9. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu kanunu, Bakanlar Kurulu yürütür.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..